

Devletin Anatomisi*

Murray N. Rothbard

Devlet Ne Değildir?

Devlet neredeyse evrensel olarak topluma hizmet eden bir kurum olarak görülür. Bazı teorisyenler devleti toplumun ideal örneği olarak yüceltirler; başkaları onu toplumsal amaçları gerçekleştirmenin –çoğu zaman etkin olmasa da– uygun bir organizasyonu olarak görürler; fakat bunların hemen hemen hepsi devlete insanoglunun amaçlarını gerçekleştirmenin zorunlu bir aracı olarak, “özel sektör”ün karşısında yer alan ve kaynaklara ilişkin rekabette genellikle kazanan bir araç olarak bakarlar. Demokrasinin yükselişle birlikte, devletin toplumla özdeşleştirilmesi ikiye katlanmıştır; o kadar ki, aklın ve sağduyunun hemen hemen her ilkesini ihlal eden “biz devletiz” gibi duygu ifadelerini duymak olağan hâle gelmiştir. (Bu bağlamda) işe yarayışlı olan “biz” kolektif terimi, siyasî hayatın gerçekliğine ideolojik bir kılıf giydirilmesini mümkün kılmıştır. Eğer “biz devlet” isek, bir devletin bir bireye yaptığı her şey sadece âdil değil fakat aynı zamanda o birey bakımından “gönüllü”dür de. Eğer devlet, bir grubun yararına olarak başka bir grubu vergilemek yoluyla bedelinin karşılanması kaçınılmaz olan devasa bir kamu borçlanmasına gitmişse, bu külfetin gerçek niteliği “bunu kendimize borçluyuz” demek

suretiyle gözlerden saklanır; eğer devlet bir kişiyi zorla askere alır veya onu muhalif görüşünden dolayı hapse atarsa, o zaman o kişi “onu kendisine yapmakta”dır ve dolayısıyla yanlış olan hiçbir şey yapılmamıştır. Bu akıl yürütme tarzına göre, Nazi hükümetinin öldürdüğü hiçbir Yahudi öldürülmüş değildir, onlar aslında “intihar etmiş”lerdi, çünkü onlar (demokratik olarak seçilmiş olan) hükümet idiler ve dolayısıyla hükümetin onlara yaptığı her şey kendileri bakımından gönüllü idi. Bu noktayı açıkça belirtme itiyacı duymasalar da, insanların çok büyük bir kısmı bu safsatayı az veya çok kabul ederler.

Öyleyse, üstüne basa basa belirtmeliyiz ki, “biz” “devlet” *değiliz*; devlet de “biz” *değildir*. Devlet halkın çoğunluğunu doğru anlamda “temsil” de etmez.¹ Fakat öyle olsaydı ve halkın yüzde 70’i geri kalan yüzde 30’u öldürmeye karar verseydi bile, bu yine de boğazlanan azınlığın gönüllü intiharı değil,

¹ Burada, “demokrasi”nin birçok problemini ve yanıltıcı yönlerini açıklayamayız. Onun için, şu kadarını söylemek yeter ki, bir bireyin sahibi temsilcisi daima onun emirlerine tâbidir, her an azledilebilir ve efendisinin çıkarlarının veya arzularının aksine hareket edemez. Açıktır ki, bir demokraside “temsilci” hiçbir zaman böyle bir temsilcilik işlevini göremez, oysa bu özgürlükçü bir toplumla uyuşan tek anlayıştır.

fakat cinayet olurdu.² Hiçbir organizmacı benzetmenin, “hepimiz birbirimizin parçasıyız” gibi hiçbir alâkasız, nahoş sözün bu temel gerçeği karartmasına izin verilmemelidir.

Şu hâlde, devlet eğer “biz” değilse, karşılıklı problemleri çözmek için bir araya gelen “insan ailesi” değilse, bir cemiyet toplantısı veya sosyal klüp değilse, o zaman nedir devlet? Kısaca, devlet, toplumun içinde yer alan ve belli bir toprak üzerinde güç ve şiddet kullanımı konusunda tekel iddiasında bulunan bir örgüttür; devlet özellikle de toplumdaki, gelirini gönüllü katkılardan veya sunduğu hizmetlerin bedelinden değil de cebir yoluyla elde eden yegane örgüttür. Başka bireyler ve kurumlar kendi gelirlerini mal ve hizmet üretimiyle ve bu mal ve hizmetlerin başkalarına barışçı bir şekilde ve gönüllü satımı yoluyla elde ederken, devlet kendi gelirini cebri yoldan, yani hapishane ve süngü kullanarak veya bunlarla tehdit ederek elde eder.³ Gelirini elde etmek için güç ve şiddete başvuran devlet genellikle daha da ileri giderek tek tek vatandaşlarının başka eylemlerini de düzenler ve emreder. Yeryüzündeki gelmiş geçmiş bütün devletler hakkındaki basit

gözlemin bu iddia için yeterli bir kanıt olduğunu herkes anlayabilir.

Devlet Nedir?

İnsan dünyaya çıplak gelmiştir ve tabiatın ona verdiği kaynakları alıp onları kendi isteklerinin tatmini ve kendi hayat standardını iyileştirmek için kullanılabilecek kaynaklara (örneğin, “sermaye”ye yatırım yaparak) dönüştürmenin yollarını öğrenmek için aklını kullanmaya ihtiyaç duyar. İnsanın bunu yapabilmesinin yegane yolu, aklını ve kaynakları dönüştürme (“üretim”) ve bu ürünleri başkalarının yarattığı ürünlerle mübadele etme enerjisini kullanmasıdır. İnsanoğlu, gönüllü, karşılıklı mübadele süreci yoluyla üretkenliğin ve dolayısıyla mübadeleye katılanların hepsinin hayat standartlarının muazzam ölçüde artabileceğini keşfetmiştir. Dolayısıyla, insanın varlığını sürdürebilmesinin ve zenginliğe kavuşmasının yegane “tabii” yolu aklını ve üretim-ve-mübadele sürecine girmek üzere enerjisini kullanmasıdır. İnsan bunu, önce doğal kaynakları bulmak ve sonra (Locke’un söylediği gibi, “kendi emeğini katarak”) onları kendi bireysel *mülkü* hâline dönüştürmek ve sonra da bu mülkü başkalarının aynı şekilde elde edilmiş mülküyle mübadele etmek suretiyle yapar. Bundan dolayı, insan tabiatının gereklerinin emrettiği sosyal yol “mülkiyet hakları”nın ve bu hakların devrine veya mübadelesine dayanan “serbest piyasa”nın yoludur. Bu yol marifetiyle insanlar kıt kaynaklar üzerinde mücadele etmenin “vahşi” yöntemlerinden nasıl kaçınacaklarını öğrenmişlerdir. Böylece, A’nın bu kaynakları ancak B’nin pahasına elde etmesinin yerini, onları barışçı ve uyumlu üretim ve mübadele yoluyla muazzam miktarlarda çoğaltmak almıştır.

Büyük Alman sosyologu Franz Oppenheimer zenginlik elde etmenin birbiriyle bağdaşmayan iki yolunun var olduğunu belirtir.

² Sosyal demokratlar, genellikle, demokrasinin –çoğunluk tercihinin-, mantıken çoğunluğun azınlığa belirli özgürlükleri tanıması gerektiğini, çünkü azınlığın bir gün çoğunluk olabileceğini tazammun ettiği şeklinde karşılık verirler. Diğer kusurları bir yana, bu argüman azınlığın çoğunluk *olamayacağı* yerlerde –çoğunluktan farklı olan bir ırkı veya etnik grubun durumunda olduğu gibi- geçerli değildir.

³ Joseph A. Schumpeter, *Capitalism, Socialism, and Democracy* (New York: Harper and Bros., 1942), s. 198.

Özel alan ile kamu alanı arasındaki çekişme ve karşılığın şiddeti, önce devletin özel alanda özel amaçlar için üretilen ve siyasi güç tarafından bu amaçlardan saptırılan bir gelire dayanarak yaşamakta olduğu... gerçeğinden dolayı artmaktadır. Vergileri klüp aidatlarına veya söz gelişi bir doktorun hizmetini satın almaya benzeten teori, sosyal bilimlerin bu bölümünün zihnin bilimsel alışkanlıklarından ne kadar uzaklaştırıldığını göstermekten başka bir şey yapmamaktadır.

Ayrıca bkz. Murray N. Rothbard, “The Fallacy of the ‘Public Sector’”, *New Individualist Review*, Summer 1961, 3vd.

miştir: Biri yukarıda işaret ettiğimiz üretim ve mübadele yoludur ki, o buna “iktisadî yöntem” diyor. Diğer yol ise daha basittir; başkasının mal ve hizmetlerine güç ve şiddet yoluyla el koymaktır. Bu tek taraflı bir müsadere yolu, başkalarının mülkünü çalma yöntemidir. Oppenheimer buna zenginlik elde etmenin “politik yöntem”i demiştir. Açıktır ki, üretimde aklın ve enerjinin barışçı kullanımı insanoglu için “doğal” olan yoldur: İnsanın yeryüzünde varlığını idame ettirmesinin ve refahının yolu. Yine aynı derecede açıktır ki, cebre dayanan sömürücü yöntem doğal hukuka aykırıdır; bu yol ürretime katkıda bulunmak yerine onu eksiltir, asalaklık yoludur. “Siyasî yöntem” üretilenleri asalak ve tahripkâr bir birey veya gruba geçirir; ve bu geçirme hem üretenlerin sayısını azaltır hem de üreticinin kendi varlığını sürdürmeye yetecek miktardan fazlasını üretme güdüsünü zayıflatır. Ne var ki, uzun vadede, kendi arz kaynağını azaltmak veya ortadan kaldırmak suretiyle, soyguncu kendi varlığını sürdürmesinin de temelini tahrip eder. Ama sadece bu da değil, yağmacı kısa vadede de kendisinin bir insan olarak sahici doğasına da karşı hareket etmektedir.

Şimdi “Devlet nedir?” sorusunu daha net bir şekilde cevaplayacak konuma geldik. Devlet, Oppenheimer’ın ifadesiyle, “siyasî yöntemin örgütlenmesi”; yani, yağmacı sürecin belli bir ülke üzerinde sistemli hâle getirilmesidir.⁴ Suç ara sıra ortaya çıkar ve

⁴Franz Oppenheimer, *The State* (New York: Vanguard Press, 1926), ss. 24-27:

İnsanın kendi arzularını tatmin etmesinin zorunlu araçlarını elde etmesini sağlayan ve devamlılık gerektiren, birbirine bütünü zıt iki araç vardır. Bunlar çalışma ve soygunculuktur; yani, bir yanda birinin kendi emeği, diğer yanda başkalarının emeğine zorla el koyma.... Aşağıdaki tartışmada, birinin kendi emeğine ve başkalarının emeği ile kendi emeğini mübadele etmesine ihtiyacı tatmin etmenin “iktisadî yöntemi”, buna karşılık başkalarının emeğine karşılıksız el konulmasına “siyasî yöntem” diyeceğim.... Devlet siyasî yöntemin bir

olacağı kesin değildir; asalaklık ise kısa ömürlüdür ve cebre dayanan asalaklık yolu mağdurların direnişiyle her zaman kesilebilir. Devlet özel mülkiyetin yağmalanmasının yasal, düzenli ve sistematik bir kanalını sağlar; o toplumdaki asalak zümreye garantili, güvenli ve nispeten “barışçı” can kurtaran halatı sunar.⁵ Üretim yağmadan her zaman önce geldiğinden, özgür piyasa devlete takaddüm eder. Devlet asla bir “toplum sözleşmesi”yle yaratılmış değildir, o her zaman fetih ve sömürüyle doğmuştur. Klâsik paradigma şudur: Yağmanın süresini uzatmak, onu daha güvenli hâle getirmek ve daha huzurlu bir ortama kavuşmak için sürekli bir yıllık haraç karşılığında istila ettiği kabilenin yaşamasına ve üretmesine izin vererek eskiden beri icra ettiği başka bir kabileyi yağmalama ve öldürme işine son veren istilacı bir kabile.⁶ Bir devletin doğmasının bir yöntemi şu şekilde örneklenebilir: Güney Ruritania’nın tepele-

örgütüdür. Dolayısıyla, ihtiyaçların tatmini için muayyen miktarda nesnelere iktisadî yoldan yaratılmadığı sürece, nesnelere savaş benzeri bir soygunculukla el koyabilen hiçbir devlet vücut bulamaz.

⁵ Albert Jay Nock canlı bir şekilde yazmıştı:

Devlet suç tekeli iddia eder ve uygular.... O özel cinayeti yasaklarken kendisi muazzam bir ölçekteki cinayeti organize eder. Özel hırsızlığı yasaklar ama kendisi, ister vatandaşın isterse yabancının mülkiyeti olsun, istediği her şeye vicdansızca el koyar.

Nock, *On Doing the Right Thing, and Other Essays* (New York: Harper and Bros., 1929), s. 143; aktaran Jack Schwartzman, “Albert Jay Nock-A Superfluous Man”, *Faith and Freedom*, December 1953, s. 11.

⁶ Oppenheimer, *The State*, s. 15:

Öyleyse, sosyolojik bir kavram olarak devlet nedir? Devlet başlangıcı itibariyle..., galipler tarafından mağluplar üzerinde zorla kurulan ve yegane amacı bir grup galibin bir grup mağlup üzerindeki hâkimiyetini tesis etmek ve içeriden gelebilecek isyana ve dışarıdan gelebilecek saldırılara karşı kendisini güvence altına almak olan bir kurumdur. Bu hâkimiyetin mağlupların galipler tarafından iktisaden sömürülmesinden başka bir amacı yoktur.

De Jouvenel de şöyle yazmıştı: “Devlet özü itibariyle, küçük, uzak toplumlar üzerine zorla hâkimiyet kuran bir eşkiya takımının elde ettiği başarıların sonucudur.” Bertrand de Jouvenel, *On Power* (New York: Viking Presse, 1949), ss. 100-01.

rindeki bir haydut grubu ülke üzerinde fizikî kontrolü elde etmeyi başarır ve sonunda haydutların reisi kendisini “Güney Ruritania’nın egemen ve bağımsız yönetiminin kralı” olarak ilân eder; ve eğer o ve adamları bu yönetimi bir müddet ayakta tutabilecek güce sahip iseler, işte al sana “milletler ailesi”ne katılan yeni bir devlet; böylece eski haydut liderleri de ülkenin hukukî/meşru yöneticilerine dönüşmüş olurlar.

Devlet Kendini Nasıl Sürdürür?

Devlet bir kere kurulunca, yönetimin nasıl sürdürüleceği hâkim grubun veya “kast”ın temel problemi olur.⁷ Onların *modus operandi*’si güç olurken, temel ve uzun vadeli problemi ideolojiktir. Görevde kalabilmek için, her devlet (sadece “demokratik” olanı değil) tebasının çoğunluğunun desteğine sahip olmak zorundadır. Bu desteğin, belirtilmelidir ki, aktif coşku olması gerekmez; o pekâlâ kaçınılmaz bir tabiat kanununa boyun eğmişçesine pasif bir teslimiyet de olabilir. Fakat bu bir tür kabul (onay) anlamında destek olmalıdır; aksi hâlde sonunda azınlıkta olan devlet yöneticilerine halkın çoğunluğunun aktif direnişi daha ağır basabilir. Yağmacılığın üretim fazlasından desteklenmesi zorunlu olduğundan, devleti kuran sınıfın –tam zamanlı bürokrasinin- ülkedeki oldukça küçük bir azınlık olması gerekir; mamafih, devlet toplumdaki önemli gruplar arasında elbette müttefikler de satın alabilir. Bundan dolayı, egemenlerin birinci görevi vatandaşların çoğunluğunun aktif veya teslimiyetçi (uysal) kabulünü garanti etmektir^{8,9}.

⁷ Devlet tarafından zora dayanarak verilen veya dayatılan ayrıcalıklar veya külfetlere sahip bir grup olarak “kast” ile, Marksist toplumsal “sınıf” kavramı arasındaki canalcı ayrım hakkında bkz. Ludwig von Mises, *Theory and History* (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1957), ss. 112vd.

⁸ Böyle bir kabul, şüphesiz, devlet yönetiminin “gönüllü” ol-

Şüphesiz, desteği garanti etmenin yollarından biri kazanılmış iktisadî çıkarlar yaratmaktır. Bundan dolayı, Kral tek başına hüküm süremez; onun, hükmetmek için gerekli olan, devlet cihazının -tam zamanlı bürokrasi veya yerleşik asalet gibi- unsurlarına sahip olan hatırı sayılır bir taraftarlar grubunun varlığına da ihtiyacı vardır.¹⁰ Fakat bu yine de ancak istekli destekçilerden oluşan bir azınlığı garanti eder, hatta devlet yardımları ve başka ayrıcalıklar sağlama yoluyla destek satın alınması bile çoğunluğun rızasını elde etmeye yetmez. Çoğunluğun rızasının temini için, kendi devletlerinin iyi, akla uygun -en azından kaçınılmaz- ve elbette düşünülebilecek başka seçeneklerden daha iyi olduğuna ilişkin *ideolojiye* çoğunluğun ikna edilmesi gerekir. “Entellektüeller”in hayatî sosyal görevi bu ideolojinin insanlar arasında teşvik edilmesidir. Çünkü, insan kütelleri kendi fikirlerini yaratmaz veya bağımsız olarak bu fikirlerle düşünmez, fakat entellektüeller topluluğunun kabul edip yaydığı fikirleri pasif olarak takip ederler. Böylece entellektüeller toplumdaki “kanaat-oluşturucular”dır. Ka-

duğu anlamına gelmez; çünkü çoğunluk desteği aktif ve istekli olsa bile, bu destek her bireyin oy birliğine dayanmaz.

⁹Bireyler üzerinde ne kadar “diktatöryel” olursa olsun, her hükümetin/devletin böyle bir desteği sağlamak zorunda olduğu Etienne de la Boetie, David Hume ve Ludwig von Mises gibi vukuflu siyaset teorisyenleri tarafından kanıtlanmıştır. Krş., David Hume, “Of the First Principles of Government”, *Essays, Literary, Moral and Political* (London: Ward, Locke, and Taylor, tarihsiz) içinde, s. 23; Etienne de la Boetie, *Anti-Dictator* (New York: Columbia University Press, 1942), ss. 8-9; Ludwig von Mises, *Human Action* (Auburn, Ala.: Mises Institute, 1998), ss. 188ff. La Boetie’nin devletin tahliline yaptığı katkı hakkında daha fazla bilgi için bkz Oscar Jaszi and John D. Lewis, *Against the Tyrant* (Glencoe, Ill.: The Free Press, 1957), pp. 55-57.

¹⁰ La Boetie, *Anti-Dictator*, ss. 34-44.

Her ne zaman bir yönetici kendisini diktatör hâline getirirse... yakıcı bir ihtirasın veya olağandışı bir tamahın yoldan çıkardığı herkes onun etrafında toplanır ve yağmadan pay alabilmek ve büyük zorbaya bağlı küçük şefler olabilmek için onu destekler.

naatleri şekillendirmek de devletin en çaresizce ihtiyaç duyduğu şey olduğundan, devlet ile entellektüeller arasındaki kadim ittifakın temeli de açık hâle gelmektedir.

Devletin entellektüellere ihtiyacı olduğu açıktır; açık olmayan, entellektüellerin niçin devlete ihtiyaç duyduklarıdır. Basit bir şekilde söylemek gerekirse, entellektüelin geçimi serbest piyasada hiçbir zaman garanti değildir; entellektüelin insan kütlesinin değer ve tercihlerine bağımlı olması kaçınılmazdır; kütlesinin karakteristik özelliği ise onların genellikle entellektüel meselelere ilgi duymamalarıdır. Oysa, devlet entellektüellere devlet aygıtı içinde güvenli ve daimî bir mevki –ve dolayısıyla güvenli bir gelir ve saygın bir statü– sunmaya isteklidir. Çünkü, entellektüeller artık bir parçası hâline geldikleri devlet yöneticileri için yerine getirdikleri önemli fonksiyon karşılığında cömertçe ödüllendirileceklerdir.¹¹

Devletle entellektüeller arasındaki ittifak ondokuzuncu yüzyılda Berlin Üniversitesi’ndeki profesörlerin “Hohenzollern Sarayının entellektüel muhafızlığı”nı kurma iştiyakında sembolleşmişti. Günümüzde, seçkin bir Marxist bilginin, Profesör Wittfogel’in eski Şark despotizmine ilişkin eleştirel incelemesi hakkındaki ufuk açıcı yorumunu hatırlayalım: “Profesör Wittfogel’in o kadar keskin bir şekilde saldırdığı uygarlık, şairleri ve bilginleri memurlara dönüştürebilen bir uygar-

lıktı”.¹² Sayısız örnekler arasında, devletin şiddet-kulanan ana kolunun –ordunun– hizmetindeki¹³ strateji “bilimi”nde son zamanlarda meydana gelen gelişmeleri zikredebilirim. Başka bir saygın kurum da, yönetenlerin kendilerinin ve seleflerinin yapıp ettikleri hakkındaki kendi görüşlerini yansıtmaya adanmış olan resmî tarihçilik veya “saray” tarihçiliğidir.¹⁴

Devlet ve onun aydınlarının tebalarını kendi yönetimlerini desteklemeye ikna ve teşvik eden çok çeşitli argümanlar geliştirilmiştir. Bu argümanların başlıcaları şöyle özetlenebilir: (a) Devlet yöneticileri büyük ve hikmetli adamlardır (onlar “ilahî hakka

¹² Joseph Needham, “Review of Karl A. Wittfogel”, *Oriental Despotism, Science and Society* (1958): 65. Needham ayrıca şunu da belirtiyor:“(b)irbirini izleyen (Çin) imparatorları tarih boyunca fevkalade insanîyetçi ve menfaat gütmeyen bilim adamlarının dostluğundan istifade etmişlerdir.”, s. 61. Wittfogel hâkim sınıfın haşmetinin onun centilmen bürokrat-bilim adamlarına dayandığına, halk kütlesine emir veren profesyonel yöneticilere bağlı olduğuna ilişkin Konfüçyen doktrini hatırlatmaktadır. Karl A. Wittfogel, *Oriental Despotism* (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1957), ss. 320-21 ve muhtelif yerler. Needham’inkine zıt bir tutum için bkz. John Lukacs, “Intellectual Class or Intellectual Profession?”, de Huszar, *The Intellectuals* içinde, ss. 521-22.

¹³ Jeanne Ribs, “The War Plotters”, *Liberation* (August 1961): 13. “(s)tratejistler kendi mesleklerinin ‘askerlik mesleğinin akademik karşılığı payesi’ni hak ettiğinde ısrar ederler.” Ayrıca bkz. Marcus Raskin, “The Megadeath Intellectuals”, *New York Review of Books* (November 14, 1963): 6-7.

¹⁴Nitekim, tarihçi Conyers Read, başkanlık konuşmasında, tarihî gerçeğin “demokratik” ve ulusal değerlerin hatırına örtbas edilmesini savunmuştur. Read “topyekun savaşın, ister sıcak isterse soğuk olsun, herkesi içine aldığı ve kendi rolünü oynamaya çağırıldığını” ilân etmiştir. Bkz., “The Social Responsibilities of the Historian”, *American Historical Review* (1951): 283vd. Read’in ve saray tarihçiliğinin başka yönlerinin eleştirisi için bkz. Howard K. Beale, “The Professional Historian: His Theory and Practice”, *The Pacific Historical Review* (August 1953): 227-55. Ayrıca krş. Herbert Butterfield, “Official History: Its Pitfalls and Criteria”, *History and Human Relations* (New York: Macmillan, 1952), ss. 224, ve Harry Elmer Barnes, *The Court Historians Versus Revisionism* (tarihsiz), ss. 2vd.

¹¹Bu kesinlikle bütün entellektüellerin devletle ittifak yaptıkları anlamına gelmez. Entellektüellerle devletin ittifakının bazı yönleri hakkında bkz. Bertrand de Jouvenal, “The Attitude of the Intellectuals to the Market Society”, *The Owl* (January, 1951): 19-27; aynı yazar, “The Treatment of Capitalism by Continental Intellectuals”, F. A. Hayek, ed., *Capitalism and the Historians* (Chicago: University of Chicago Press, 1954) içinde, ss. 93-123; George B. De Huszar, *The Intellectuals* (Glencoe, Ill.: The Free Press, 1960), ss. 385-99; ve Schumpeter, *Imperialism and Social Classes* (New York: Merideian Books, 1975), ss. 55.

dayanarak” yönetirler, onlar insanların seçkinleridir; onlar “bilimsel uzmanlar”dır), iyi fakat basit tebaadan çok daha büyük ve bilgedirler; ve (b) büyük bir devlet tarafından yönetilmek kaçınılmazdır, mutlak olarak zorunludur ve devletin çökmesi hâlinde ortaya çıkacak tarife gelmez kötülüklerden çok daha iyidir. Kilise ile devletin birliği bu ideolojik aygıtların en eski ve en başarılı olanlarından biridir. Hükümdar ya Tanrı tarafından kutlanmıştı ya da -birçok Doğu despotizminin mutlak yönetimi durumunda- Tanrı’nın kendisiydi; bundan dolayı, onun yönetimine her direniş küfür olurdu. Devletlerin dinsel yanı halkın desteğini, hatta hükümdarlara tapınmayı sağlamanın temel entelektüel işlevini yerine getiriyordu.¹⁵

Başka bir başarılı aygıt, alternatif yönetim sistemlerine veya yönetimin olmaması hâline karşı olan korkuyu aşlamaktı. Hâlihazırdaki yöneticilerin yurttaşların en fazla minnettar olmalarını gerektiren elzem bir hizmeti, suçlulara ve çapulculara karşı koruma hizmetini sundukları ileri sürülürdü. Aslında, kendi yağma tekeline korumak için, devlet özel ve sistematik olmayan suçları asgarî düzeyde tutmayı önemli görmüş, kendisini koruma konusunda daima kiskanç olmuştur. Devlet *başka* devlet yöneticilerinden korkmayı aşılama da son yüzyıllarda özellikle başarılı olmuştur. Yeryüzündeki kara parçaları devletler arasında parsellenmiş olduğundan, devlete ilişkin temel doktrinlerden biri, kendisini yönettiği ülkeyle özdeşleştirmek idi. İnsanların çoğu kendi yurtlarını sevme eğiliminde olduğu için, bu yurdun ve onun halkının devletle özdeşleştirilmesi, doğal yurtseverliği devletin bir avantajına dönüştür-

menin araçlarından biri olmuştur. Eğer “Ruritanya” “Waldavya”nın saldırısına uğrarsa, devletin ve onun aydınlarının ilk işi, bu saldırının yönetici zümreye değil de gerçekte onların *kendilerine* yapılmış olduğuna Ruritanya halkını ikna etmek olurdu. Böylelikle, *yönetenler* arasındaki bir savaş *halklar* arasındaki bir savaşa dönüştürülür ve her bir halk yönetenlerin kendilerini savunduğu zehabına kapılarak kendi yöneticilerini savunmaya başlardı. Bu “milliyetçilik” aygıtı Batı medeniyetinde ancak son yüzyıllarda başarılı olmuştur; halkların savaşları muhtelif soylu grupları arasında cereyan eden, kendileriyle ilgisiz savaşlar olarak gördükleri dönemler çok uzak değildir.

Devlet yüzyıllar boyunca birçok ve zekice ideolojik araç kullanmıştır. Mükemmel bir araç gelenektir. Bir devlet ne kadar uzun süre ayakta kalmışsa bu araç da o kadar güçlü olmuştur; çünkü o zaman X Hanedanının veya Y Devletin arkasındaki yüzyıllara dayanan geleneğin ağırlığına sahip görünür.¹⁶ Sonuç olarak, kişinin atalarına duyduğu saygı onun kadim yöneticilerine tapınmasının kurnazca bir aracından başka bir şey olmamaktadır. Devlet için en büyük tehlike bağımsız entelektüel eleştiridir; bu eleştiri bastırmanın en iyi yolu, her bağımsız sesi, her şüpheli çıkışı eleştirenin atalarının hikmetine yaptığı bir saygısızlık olarak yaftalamaktır. Başka bir etkili ideolojik güç, *bireyi* aşağılamak ve bir bütün olarak toplumu yüceltmektir. Çünkü, belli bir yönetim çoğun-

¹⁶ De Jouvenel, *On Power*, s. 22:

İtaatın asıl nedeni onun insanın bir alışkanlığı hâline gelmiş olmasıdır... İktidar bizim için tabiatın bir gerçeğidir. Yazılı tarihin en başından beri o her zaman insanların kadere hâkim olmuştur... eski zamanlarda (toplumları) yöneten otoriteler kendi imtiyazlarını seleflerine miras bırakmadan veya insanların zihinlerinde etkileri birikerek çoğalan izler bırakmadan ortadan kalkmamışlardır. Yüzyıllar geçtikçe aynı toplumu yöneten birbirini izleyen hükümetlere sürekli olarak yeni ilâvelerle büyüyen tek bir hükümet olarak da bakılabilir.

¹⁵ Krş. Wittfogel, *Oriental Despotism*, ss. 87-100. Kadim Çin’de ve Japonya’da din ile devletin çatışan rolleri hakkında bkz. Norman Jacobs, *The Origin of Modern Capitalism and Eastern Asia* (Hong Kong: Hong Kong University Press, 1958), ss. 161-94.

luğun zımnî onayına sahip olduğundan, ona yönelik herhangi bir ideolojik tehdit ancak bir veya birkaç bağımsız düşünceli bireyden kaynaklanabilir. Yeni fikrin, çok nadiren de yeni *eleştirel* düşüncenin, küçük bir azınlık görüşü olarak ortaya çıkması zorunludur; bundan dolayı, devlet, kitlenin görüşlerine karşı çıkan her görüşü alaya almak suretiyle, onu daha başlangıçta engellemek zorundadır. “Yalnızca kardeşlerinizi dinleyin” veya “topluma uyun” sloganları böylece bireysel muhalefeti bastırmanın ideolojik silahları hâline gelir.¹⁷ Bu gibi tedbirler sayesinde, kitleler hiçbir zaman İmparator’larının çıplak olduğunu öğrenemeyeceklerdir.¹⁸ Devlet için kendi yönetiminin kaçınılmaz görünmesi de önemlidir; onun saltanatından hoşlanılmasa bile, o zaman bu pasif bir tutumla karşılaşacaktır. Bir yöntem de, bireysel irade özgürlüğüne karşıt olarak, tarihsel determinizmi teşvik etmektir. Eğer bizi X Hanedanı yönetiyorsa, bu tarihin amansız yasalarının (veya ilahî iradenin yahut maddî üretim güçlerinin) böyle emretmiş olmasından ve zavalı bireyler bu kaçınılmaz kaderi değiştirmek için hiçbir şey yapamayacaklarından dolayı böyledir. Devlet için keza tarihe ilişkin her türlü fesat (konspirasi) teorisinden hazzetmemeyi tebaasına aşılama da önemlidir; çünkü fesat arayışı tarihsel kötülükler için saikler ve sorumluluk isnadı arayışı anlamına

¹⁷ Çin’de dinin bu gibi kullanımları hakkında bkz. Norman Jacobs, *passim*.

¹⁸ H.L. Mencken, *A Mencken Chrestomathy* (New York: Knopf, 1949), p. 145:

Her hükümet orijinal bir fikrin potansiyel değişme ve dolayısıyla kendisinin imtiyazlarına saldırı (demek) olduğunu görebilir. Her devlet için en tehlikeli insan, yaygın hurafeler ve tabulardan bağımsız olarak şeyleri kendi başına düşünüp sonuçlar çıkarabilen insandır. Böyle bir kişi neredeyse kaçınılmaz olarak yönetimi altında bulunduğu devletin dürüst olmadığını, çilgin ve müsamahasız olduğu sonucuna ulaşacak ve böylece o –eğer romantik ise– onu değiştirmeye çalışacaktır. Ve kişisel olarak romantik olmasa bile, öyle olanlar arasında hoşnutsuzluğu yaymaya çok yatkın olacaktır.

gelir. Bununla beraber, devletin veya saldırgan savaşın dayattığı herhangi bir despotluğa eğer devlet yöneticileri *değil* de esrariengiz veya herkesin idrak edemeyeceği “sosyal güçler” yahut dünyanın mükemmellikten uzak oluşu sebep olmuşsa veya bir şekilde *herkes* sorumluydu (bir slogan “Biz Hepimiz Katiliz” diyor), o zaman insanların (halkın) bu gibi kötülüklere öfke duymak veya bunlara karşı çıkmak için hiçbir nedeni olmaz. Ayrıca, “fesat teorileri”ne her saldırı, tebaanın devletin despotik uygulamalara girişmek için her zaman ileri sürdüğü “genelin iyiliği” gerekçelerine inanacak kadar saf hâle gelemesini sağlar. Oysa, bir “fesat teorisi” devletin ideolojik propogandasından halkın şüphe etmesine neden olmak suretiyle sistemi sarsabilir.

Tebayı devletin iradesine bağlamanın başka bir güvenli ve samimi yöntemi insanlara suçluluk duygusu aşılamaştır. Özel refahtaki her artış “vidansız açgözlülük”, “maddecilik” veya “aşırı servet” olarak; kâr elde etme “sömürü”, “tefecilik” olarak; karşılıklı yarar getiren mübadele ise “bencillik” olarak lanetlenebilir; böylelikle de özel sektörden “kamu sektörü”ne daha fazla kaynak aktarılması sağlanmış olur. Suçluluk aşılama insanları tam da bunu yapmaya daha hazır hâle getirir. Çünkü, tek tek kişiler “bencil tamah”a teslim olurken, devleti yönetenlerin mübadele yöntemini kullanmamaları *onların* daha yüksek ve asil davalara adandıklarının işareti olarak görülür; başka bir deyişle, asalak yağmacılık barışçı ve üretken çalışmaya nispetle ahlâkî ve estetik olarak yüce bir haslet hâline gelir.

Bugünkü daha dünyevî (secular) çağda, devletin ilahî hakkının yerini yeni bir tanrı almıştır: Bilim. Devlet yönetiminin artık ultrabilimsel olduğu, uzmanların plânlamasına dayandığı ilân edilmektedir. Fakat “akıl”a önceki yüzyıllardan daha fazla atıfta bulunulurken, bu, bireyin sahici aklı ve onun hür iradesini kullanması olmayıp hâlâ kolektivist

ve deterministtir; hâlâ genel toplamları ve pasif tebaanın yöneticileri tarafından cebri manipülasyonunu ima etmektedir.

Bilimsel jargonun gitgide daha fazla kullanılması devletin aydınlarının devletin hükümranlığı için gerçeğin üstünü örten gerekçeler uydurmalarına izin vermiştir ki, bunu daha sade bir çağın insanları ancak istihza ile karşılardı. Yaptığı soygunu, gerçekte mağdurlara yardım ettiğini söyleyerek haklı gösteren bir soyguncu çok az yeni taraftar bulurdu; ama Keynesyen denklemlerle ve “çoğaltan etkisi”ne yapılan etkileyici atıflarla süslenince bu teori ne yazık ki daha ikna edici hâle gelmektedir. Sağduyuya saldırı işte bu şekilde ilerler ve her dönem bu işi kendi tarzında yapar.

İdeolojik destek kendisi için hayatî olduğundan, devlet bu şekilde aralıksız olarak halkı “meşruluk”la etkilemeye, faaliyetlerini basit haydutlarınkilerden ayırtmaya çalışacaktır. Onun sağduyuya saldırılarının kararlılığı tesadüf değildir, çünkü Mencken’in parlak bir şekilde ifade ettiği gibi:

Ortalama insan, başka konulardaki hataları ne olursa olsun, en azından devletin, kendisinin ve hemcinslerinin genelinin dışında bir şey olduğunu; onun ayrı, bağımsız ve ancak kısmen kendi kontrolü altında olan düşman bir güç olduğunu ve kendisine büyük zarar verebileceğini açık bir şekilde görür. Devleti yağmalamanın her yerde bir bireyi, hatta bir şirketi yağmalamaktan daha az önemli bir suç olarak görülmesinin hiç önemi yok mudur?... Bütün bunların arkasında yatan şey, inanıyorum ki, devlet ile onun yönettiği halk arasındaki temel karşıtlığın derinden hissedilmesidir. Devlet, bütün halkın ortak işlerini yürütmek üzere seçilmiş olan bir yurttaşlar komitesi olarak değil de, esas itibarıyla halkı kendi üyelerinin yararı için sömürmeye adanmış olan, ayrı ve özerk bir tüzel kişilik olarak anlaşılmaktadır.... Özel bir va-

tandaş soyulduğunda, değerli bir insan kendi çabasının ve tasarruflarının semerelerinden yoksun kalır; buna karşılık devlet soyulduğu zaman meydana gelen en kötü şey, belirli hırsızların ve asalakların oynamak için önceden olduğundan daha az paraya sahip olmalarıdır. Onların bu parayı kazanmış oldukları düşüncesi hiç bir zaman kabul görmemiştir; çoğu duyarlı insana böyle bir iddia gülünç gelirdi.¹⁹

Devlet Sınırlarını Nasıl Aşar?

Bertrand de Jouvenel’in dirayetle belirttiği gibi, yüzyıllar boyunca insanlar devlet yönetimini frenlemek ve sınırlamak için kavramlar oluşturmuşlardır; ama devlet her defasında aydın müttefiklerini kullanarak bu kavramları, kendi karar ve faaliyetlerine eklenen otomatik meşruluk ve erdem onaylarına dönüştürmeyi başarmıştır. Başlangıçta, Batı Avrupa’da, ilahî egemenlik kavramı kralların ancak ilahî hukuka göre yönetebileceklerini kabul ediyordu; ama onlar bu kavramı her faaliyetleri için otomatik bir ilahî onaya dönüştürdüler. Parlâmento egemenliği kavramı mutlak monarşi yönetimi üstünde bir halk freni olarak başladı, ama o da parlâmentonun her işleminde mutlak egemen olan devletin aslı unsuru sayılmasıyla sonuçlandı. Sonuç olarak:

Egemenlik teorileriyle ilgili olarak birçok yazar bu kısıtlayıcı araçlardan... biri üstünde çalıştı, ama, sonunda bütün bu teoriler er ya da geç orijinal amacından saptı. Böylece, bunlar iktidara güçlü bir destek -kendisini başarıyla özdeşleştirebileceği görünmez bir egemen- sağlamak suretiyle, onun için sırf birer atlama tahtası olarak işlev görmeye başladılar.²⁰

Aynı başka doktrinler için de gerçekleşti: John Locke’da ve Haklar Belgesi’nde

¹⁹ Aynı yerde., ss. 146-47.

²⁰ De Jouvenel, *On Power*, ss. 27vd.

kabul edilen, bireyin “doğal haklar”ı devletçi bir “iş edinme hakkı” hâline geldi; faydacılık özgürlük lehine argümanlar olmaktan çıkıp devletin özgürlük ihlallerine direnmeye karşı argümanlara dönüştü vd.

Elbette devlete sınırlar getirmek yolundaki Haklar Belgesi ve Amerikan Anayasası'nın başka kısıtlayıcı yönleri olmuştur; ama burada devlete getirilmiş olan yazılı sınırlamalar, devletin diğer kuvvetlerinden bağımsız olduğu varsayılan yargı tarafından yorumlanacak temel hukuk hâline dönüşmüştür. Bütün Amerikalılar Anayasa'daki sınırlamaların son yüzyılda kararlılıkla gevşetilmesi sürecine aşinadırlar. Fakat devletin, bir sınırlama aracı olan yargı denetimini zamanla devletin faaliyetlerine ideolojik meşruluk kazandırmanın bir aracına dönüştürmüş olduğunu görme konusunda pek az kişi Profesör Charles Black kadar kavrayışlı olmuştur. Çünkü, yargının “anayasaya aykırılık” kararı devlet iktidarı için güçlü bir fren ise, zımnî veya sarih bir “anayasaya uygunluk” hükmü de devlet yetkisinin gitgide büyümesinin halk tarafından kabul edilmesinin teşviki lehinde güçlü bir silahtır.

Profesör Black tahliline, “meşruluk”un her devletin ayakta kalması için hayati bir zorunluluk olduğuna, bu meşruluğun devlet ve onun faaliyetlerinin çoğunluk tarafından kabul edildiğini gösterdiğine işaret ederek başlıyor.²¹ “Devletin üzerine bina edildiği teoriye maddî sınırlamaların dahil edildiği” Birleşik Devletler gibi bir ülkede meşruluğun kabulü özellikle problemlidir. Black'a göre, ihtiyaç duyulan, devletin artan yetkilerinin aslında “anayasaya uygun” olduğuna halkı ikna edebileceği bir araçtır. Yargı denetiminin büyük tarihsel işlevi de bu olmuştur.

²¹ Charles L. Black, Jr., *The People and the Court* (New York: Macmillan, 1960), ss. 35vd.

Black problemi şöyle tasvir ediyor:

(Devlet için) en büyük tehlike; güçle, ataletle veya çekici ve hemen ulaşılabilir bir alternatifin yokluğuyla uzun süre desteklenmiş olmasına rağmen, devletten hoşnutsuzluğun ve zulüm duygusunun halk arasında yayılması ve bizatihi devletin ahlâkî otoritesini yitirmesi tehlikesidir. Sınırlı yetkileri olan bir devlete bağlı olarak yaşayan hemen hemen herkes er ya da geç kişisel olarak devletin yetkisinin dışında veya devlete pozitif olarak yasaklanmış olan bir devlet faaliyetine maruz kalacaktır. Anayasada zorunlu askere alınma konusunda hiçbir şey bulamasa da, kişi zorla askere alınır... Devletin, kızına kiminle evlenebileceğini söyleme hakkına sahip olmaması gibi, kendisine ne kadar buğday yetiştirebileceğini söyleme hakkına da sahip olmadığına inanmasına ve bazı saygın hukukçuların da böyle düşündüğünü bilmesine rağmen, bir çiftçiye ne kadar buğday yetiştirebileceği söylenir. Bir kişi ne istediğini söylediği için federal hapisaneye gönderilir ve hücrelerinde volta atar... “Kongre ifade hürriyetini kısıtlayan hiçbir kanun yapamaz.”... Bir iş adamına ayran için neye ihtiyacı olduğu söylenir.

Tehlike, bu insanların her birinin devletin sınırları kavramını fiilî sınırların göze batacak şekilde çığnendiği gerçeğiyle karşılaştırması ve devletin meşrulukla ilgili statüsü hakkındaki aşikâr sonucu çıkarması kadar gerçektir.²²

Devlet bu tehlikeyi, anayasaya uygunluk konusunda nihaî kararı verme yetkisine bir organın sahip olması gerektiğini ve bu organın son tahlilde federal devletin parçası olmasının icah ettiğini ileri sürmek suretiyle bertaraf eder.²³ Federal yargının görünüşteki

²² Aynı yerde., ss. 42–43.

²³ Aynı yerde, s. 52:

(Yüksek) Mahkeme'nin birinci ve en zorunlu işlevi geçersiz-kılma değil onaylama olmuştur. Sınırlı yetkilere sahip bir devletin ihtiyaç duyduğu şey, başlangıçta ve sonsuza kadar, kendi yetkilerinin sınırları içinde kalmak için insani olarak

bağımsızlığı, onun yaptıklarını halkın büyük kısmı için neredeyse Kutsal Kitap hâline getirmede hayatî bir rol oynamış olsa da, yargının devlet aygıtının bir parçası olduğu ve yürütme ve yasama kuvvetleri tarafından atandığı da bir gerçektir. Black bunun devletin kendi davasının hakimî olması demek olduğunu ve dolayısıyla âdil kararlara ulaşmanın temel hukukî ilkesinin ihlal edildiğini kabul etmektedir. O bunun bir alternatifinin de var olmadığını düşünmektedir.²⁴

Black şöyle devam ediyor:

*Şu hâlde, problem, devletin kendi davasında hâkim olduğu itirazının gücünü kabul edilebilir asgarî düzeye indirecek karar-verme araçları geliştirmektir. Bunu yapmak suretiyle, ancak, karar-verici kurumun meşrulaştırıcı işleyişinin halkın onayını sağlayabildiği ölçüde, bu itirazın gücünü –teorik olarak hâlâ savunulabilir olsa da (vurgu eklendi)- pratik olarak kaybedeceğini ümit edebilirsiniz.*²⁵

Son tahlilde, Black “bir tür mucize” olarak devletin kendi davasının değişmez yargıcı olmasında adaletin ve meşruluğun başarısını görmektedir.²⁶

mümkün olan bütün adımları attığına halkı ikna etmenin bir yoludur. Bu onun meşruluk şartıdır ve meşruluk ise uzun vadede onun varlığını sürdürmesinin şartıdır. Ve Mahkeme tarihi boyunca devletin meşrulaştırılmasına hizmet etmiştir.

²⁴ Black’a göre, bu “çözüm” kendi içinde çelişkili olsa da iyi ki apaçıktır:

Devletin nihat gücü... hukukun onu durdurduğu yerde durmak zorundadır. Ve en güçlü iktidara karşı bu sınırı koyacak ve durdurmayı uygulayacak olan kimdir? Niçin, yargıçları ve yasalarıyla devletin kendisi olsun ki? İtidali kim denetler? Doğruyu kim öğretir? (Aynı yerde, ss. 32-33)

Yine:

Egemen bir ulusta yönetme iktidarıyla ilgili sorunlar söz konusu olduğunda, devletin dışında bir hakem seçmek mümkün değildir. Her ulusal devlet, devlet olduğu sürece, kendi yetkisi hakkında son sözü söyleyebilir. (Aynı yerde, ss. 48-49)

²⁵ Aynı yerde, s. 49.

²⁶ Devlete mucizeviliğin bu atfı James Burnam’ın devleti mistisizm ve akıldışılıkla meşrulaştırmasının kalıntısıdır:

Kendi tezini Yüksek Mahkeme ile New Deal arasındaki meşhur çatışmaya uygulayan Profesör Black New Deal taraftarı meslektaşlarını yargısal engellemeyi kınamalarındaki dar görüşlülüklerinden dolayı şiddetle eleştirmektedir:

*New Deal ile (Yüksek) Mahkeme’nin hikâyesinin standart biçimi, kendi tarzında titiz olsa da, yanlış noktayı öne çıkarmaktadır... Bu yaklaşım zorluklar üstünde odaklaşmakta ve meselelerin bir bütün olarak aldığı şekli neredeyse unutmaktadır. Sonuçta, ...söz konusu engellemeden yirmi dört ay kadar sonra, terkinine ilişkin kanunda veya daha doğrusu üyelerinde bir tek değişiklik olmadan, Yüksek Mahkeme New Deal’a ve genel olarak da Amerika’daki yeni devlet anlayışına meşruluk damgası vurmuştur.*²⁷

Bu şekilde, Yüksek Mahkeme New Deal’a karşı güçlü anayasal itirazları olan Amerikalıların büyük kısmını susturabilmiştir:

Şüphesiz, herkes tatmin olmuş değildi. Anayasa’nın laissez-faire’i emrettiği düşüncesi birkaç hayalperest gayretkeşin kalbini hâlâ heyecanlandırmaktadır. Ne var ki, Kongre’nin ulusal ekonomiyi düzenleme konusunda anayasal yetkiye sahip olduğundan şüphe eden artık pek az kişi vardır....

Yüksek Mahkeme’den başka New Deal’a meşruluk verecek hiçbir araca sahip değildik.²⁸

Kadim zamanlarda, bilimle ilgili yanılsamaların geleneksel bilgeliği bozmasından önce, şehirlerin kurucularının tanrılar veya yarı tanrılar oldukları düşünülüyordu... Devletin ne kaynağı ne de meşruluğu büsbütün akılcı olarak açıklanabilir... Meşruluğun irsi, demokratik veya başka bir esasını niçin kabul etmem gereksin? Şu insanın benim üzerimdeki hâkimiyetini bir ilke niçin meşru gösterebilir?... İlkeyi kabul ederim, tamam... Çünkü ben öyle yapıyorum, çünkü bu böyledir ve hep böyle olmuştur

James Burnham, *Congress and the American Tradition* (Chicago: Regnery, 1959), ss. 3-8. Fakat ya birisi bu ilkeyi kabul etmezse ne olacak? O zaman yöntem ne olacak?

²⁷ Black, *The People and the Court*, s. 64.

²⁸ Aynı yerde, s. 65.

Black'in de kabul ettiği üzere, devlete anayasal sınır getirmede –nihaî yorum yetkisini Yüksek Mahkeme'ye vermek gibi- bariz bir açık olduğunu önceden görmüş olan büyük bir siyasî teorisyen John C. Calhoun idi. Calhoun bu “mucize”den hoşnut değildi, ama o bunun üstünde durmak yerine bu anayasal problemin derin bir analizini yapmayı tercih etti. *Devlete İlişkin Ahmakklık* adlı eserine Calhoun devletin böyle bir anayasanın sınırlarını ihlal etme yönünde bünyevi bir eğilime sahip olduğunu göstermiştir:

Yazılı bir anayasanın elbette birçok ve hatırı sayılır avantajı vardır; ama anayasaya dahil edilmekle korunması amaçlananlara uyulmasını zorlayacak araçları vermeden devletin yetkisini kısıtlamak ve sınırlamak üzere anayasaya hükümler koymakla yetinmenin büyük ve hâkim partiyi yetkilerini kötüye kullanmaktan alıkaymaya yeteceğini varsaymak büyük bir hata olur. Devletin sahipliğini elinde tutanlar, toplumu korumak için devleti gerekli kılan aynı anayasadan dolayı, anayasanın verdiği yetkilerden yana ve onları sınırlama amaçlı kısıtlamalara karşı olacaklardır.... Küçük veya daha zayıf olan taraf ise, tersine, aksi yönde hareket edecek ve kısıtlamaları hâkim taraf karşısında kendilerinin korunması için hayati göreceklere. ... Fakat büyük tarafı bu kısıtlamalara uymaya zorlayabilecekleri hiçbir araca sahip olmadıkları yerde onlara kalan yegane çare anayasanın katı yorumlanması olacaktır.... Buna büyük taraf liberal bir yorumla karşı çıkacaktır.... Bu durumda; biri devletin yetkilerini daraltmak diğeri ise onları sonuna kadar genişletmek şeklinde birbirine zıt iki yorum tarzı ortaya çıkacaktır. Fakat, bir taraf devletin bütün gücünü elinde bulundururken, diğer tarafın kendi yorumunu uygulamanın bütün araçlarından yoksun olması durumunda, büyük tarafın liberal yorumuna karşı küçük tarafın katı yorumunun fiilen nasıl bir yararı olabilirdi? Böylesine eşitsiz bir yarışta sonucun ne olacağı belli-

*dir. Kısıtlamalardan yana olan taraf etkisizleştirilecektir. Yarışmanın sonucu anayasanın yıkılması.... kısıtlamaların en nihayetinde iptal edilmesi ve devletin sınırsız yetkilere sahip bir niteliğe dönüşmesi olurdu.*²⁹

Calhoun'un Anayasa ile ilgili tahlilini takdir eden az sayıda siyaset bilimciden biri Profesör J. Allen Smith olmuştur. Smith frenler ve dengeler mekanizmasının Anayasa'ya devlet gücünü sınırlamak amacıyla konduğuna, ama aynı Anayasa'nın nihaî yorumlama yetkisi tekeline sahip bir Yüksek Mahkeme de tesis etmiş olduğuna dikkat çekmiştir. Eğer Federal Devlet eyaletlerin bireysel özgürlüğü çığnemelerini frenlemek üzere yaratılmışsa, Federal gücü kim frenleyecekti? Smith Anayasa'nın fren ve denge sisteminde devletin hiçbir koluna nihaî yorumlama yetkisinin verilemeyeceği görüşünün saklı olduğunu ileri sürmüştür: “Halk düşünüyordu ki, yeni devletin kendi otoritesinin sınırlarını belirlemesine izin verilemez, çünkü izin verilmesi hâlinde bu, Anayasayı değil devleti en üstün hâle getirirdi.”³⁰

Calhoun'un öne sürdüğü (ve bu yüzyılda Smith gibi yazarların benimsedikleri) çözüm, meşhur “örtüşen çoğunluk” (concurrent majority) doktriniydi. Eğer ülkedeki önemli bir azınlık, özellikle de bir eyalet hükümeti, Federal Hükümet'in yetkilerini aştı-

²⁹ John C. Calhoun, *A Disquisition on Government* (New York: Liberal Arts Press, 1953), ss. 25–27. Krş. Murray N. Rothbard, “Conservatism and Freedom: A Libertarian Comment,” *Modern Age* (Spring, 1961): 219.

³⁰ J. Allen Smith, *The Growth and Decadence of Constitutional Government* (New York: Henry Holt, 1930), s. 88. Smith ilâve ediyor:

Anayasanın bir hükmünün bir devlet organının yetkilerini sınırlamaya yönelik olduğu yerde, eğer onun yorumu ve uygulanması bizzatibi sınırlamak istediği makamlara bırakılmışsa, bu hükmün fiilen geçersizleştirilebileceği aşikârdır. Açık ki, sağduyu devletin hiç bir organının kendi yetkilerini belirleyebilir olmamasını gerektirirdi.

Şüphesiz, sağduyu ve “mucizeler” devlet hakkında çok farklı görüşleri öngörürler (s. 87).

ğına ve kendi hakkına tecaviüz ettiğine inanırsa, bu yetki kullanımını anayasaya aykırı sayıp veto etmek hakkına sahip olacaktı. Eyalet hükümetlerine uygulandığında, bu teori bir eyaletin yetki alanı içindeki bir Federal kanunun veya kararın “geçersiz sayılması” hakkını tazammun ediyordu.

Teoride, böyle bir anayasal sistem Federal Hükümet’in herhangi bir eyaletin birey haklarına tecaviüz etmesini engellerken, eyaletlerin de bireyler üzerindeki aşırı Federal gücü frenlemelerini temin ederdi. Ama, sınırlamalar şüphesiz hâlihazırda olduğundan daha etkili olmakla beraber, yine de Calhoun’un çözümünde bazı zorluklar ve problemler vardır. Eğer, esasen, tali grubun kendisiyle ilgili meseleler hakkında haklı olarak bir veto hakkına sahip olması gerekiyorsa, o zaman bu niçin eyaletlerle sınırlı kalsın? Veto yetkisi niçin “county”lere, şehirlere, bölgelere de tanınmasın? Ayrıca, çıkarlar sadece bölgesel değildir, aynı zamanda meslekîdir, sosyaldır vs. Fırıncılar, taksi şöforleri ve başka meslekler ne olacak? *Onlara* da kendi hayatları üstünde bir veto yetkisi tanınması gerekmez mi? Bu bizi, “geçersiz kılma” teorisinin öngördüğü frenleri, bizatihi *devlet kurumlarıyla* sınırlı tuttuğu önemli noktasına getirmektedir. Unutmayalım ki, federal hükümet ve eyalet hükümetleri, ve onların kolları, hâlâ devlettirler, hâlâ özel vatandaşların çıkarlarından çok kendi devlet çıkarlarıyla yönetilmektedirler. Calhoun’un sistemini aksi yönde işlemekten, federal zulmü eyalet zulmünü *durdurmaya* çalıştığı zaman veto ederken, eyaletleri *kendi* yurttaşlarına zulmetmekten engelleyecek olan nedir? Veya eyaletleri federal zulme muvafakat etmekten?... Federal hükümetle eyalet hükümetlerini yurttaşları birlikte sömürmek üzere iki taraf için de kârlı ittifaklar oluşturmaktan alıkoyacak olan nedir? Ve hatta eğer özel meslek gruplarına devlette bir tür “fonksiyonel” temsil tanın-

caksa, onları kendileri lehine mali destekler ve başka özel imtiyazlar elde etmek için devleti kullanmaktan veya kendi üyeleri üzerinde cebri karteller oluşturmaktan ne engelleyecektir?

Kısaca, Calhoun “örtüşme”yle ilgili bu çığır açan teorisini yeterince ileri götürmemektedir: O bunu *bireyin* kendisine kadar indirmiyor. Her şey bir yana, eğer hakları korunması gereken birey ise, o zaman tutarlı bir muvafakat teorisi birey için veto yetkisini, yani bir tür “oybirliği ilkesi”ni de içermeliydi. “[Devleti] herkesin eşzamanlı rızası olmaksızın faaliyet hâlinde tutmanın imkânsız” olması gerektiğini yazdığı zaman, Calhoun galiba tam da böyle bir sonucu ima ediyordu.³¹ Fakat bu kabil spekülasyon bizi konumuzdan uzaklaştırmaya başlar, çünkü bu yola girmeleri hâlinde siyasî sistemleri “devletler” olarak adlandırmak çok zorlaşır.³² Çünkü, bir bakıma, tıpkı bir eyaletin iptal hakkının mantıken onun *ayrılma* hakkını ima etmesi gibi, bireyin iptal hakkı da aynı şekilde onun yönetimi altında yaşadığı devletten “ayrılma” hakkını ima ederdi.³³

Böylece, yetkilerini onlara getirilebilecek her türlü sınırlamanın ötesine taşıma konusunda devlet dikkat çekici bir maharet göstermiştir. Zorunlu olarak özel sermayenin

³¹ Calhoun, A Disquisition on Government, ss. 20-21.

³² Son zamanlarda, oybirliği ilkesi özellikle Profesör James Buchanan’ın yazılarında son derece sulandırılmış bir diriliş yaşamıştır. Ne var ki, oybirliğini hâlihazırdaki duruma enjekte etmek ve onu mevcut kanunlara değil de, sadece statükodaki *değişikliklere* uygulamak, ancak bir sınırlama kavramının devlet için bir onaylayıcıya başka bir dönüşmesiyle sonuçlanabilir. Eğer oybirliği ilkesi sadece kanunlardaki ve kararnamelerdeki *değişikliklere* uygulanacaksa, o zaman başlangıçtaki “menşe meselesi”nin mahiyeti bütünüyle değişikliğe uğrar. Krş. James Buchanan & Gordon Tullock, *The Calculus of Consent* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 1962), passim.

³³ Cf. Herbert Spencer, “The Right to Ignore the State,” *Social Statics* (New York: D. Appleton, 1890) içinde, ss. 229-39.

cebrî müsadere yoluyla varlığını sürdürdüğü ve genişlemesi özel bireylere ve özel girişime gitgide artan ölçüde tecavüzü zorunlu kıldığı için, devletin tamamen ve doğası gereği anti-kapitalist olduğunu vurgulamak zorundayız. Bir anlamda, bizim pozisyonumuz, devletin hâlihazırdaki hâkim sınıfın –sözümona kapitalistlerin- “icra komitesi” olduğuna ilişkin Marksist ilkenin tersidir. Aslında devlet –siyasî yöntemin örgütü- “hâkim sınıf”ı (daha doğrusu, hâkim *kastı*) oluşturur ve onun kaynağıdır; *sahici* özel sermayenin daimi düşmanıdır. Bundan dolayı, de Jouve-nel’le birlikte şöyle diyebiliriz:

Ancak kendi zamanlarından başkasını bilmeyenler, binlerce yıldır “iktidar”ın davranış tarzı hakkında hiç bilgisi olmayanlar, bu usulleri [millileştirme, gelir vergisi vb.] belirli bazı doktrinlerin eseri olarak görürlerdi. Gerçekte ise bunlar “iktidar”ın olağan ifadeleridir ve mahiyetleri bakımından VIII. Henry’nin manastırları müsadere etmesinden hiç de farklı değildirlen. Aynı ilke işlemektedir: Otorite açıklığı, kaynaklara susamışlık. Ve bu operasyonların hepsinde, ganimet paylaştırıcılarının süratle yüceltilmesi dahil, aynı özellikler vardır. İster soysalist olsun isterse olmasın, “iktidar”ın daima kapitalist otoritelerle savaş hâlinde olması ve kapitalistlerin biriktirdikleri zenginliğe el koyması kaçınılmazdır; böyle yapmakla o kendi tabiatının kanununa uyar.³⁴

Devlet Neden Korkar?

Devlet her şeyden önce kendi iktidarına ve varlığına yönelik temel tehditlerden korkar. Bir devletin ölümü iki şekilde olur: (a) Başka bir devletin onu zaptetmesiyle veya (b) kendi tebasının onu devirmesiyle; kısaca ya savaşla ya da devrimle. İki büyük tehdit olan savaş ve devrim kaçınılmaz olarak devlet

yöneticilerini halk arasında azamî propoganda yapmaya teşvik eder. Yukarıda ifade edildiği gibi, aslında kendilerini savundukları inancıyla halkı devletin savunmasına yönlendirmek amacıyla devlet her aracı kullanmak zorundadır. Bu düşüncenin aldaticılığı, “savunma”yı reddedenlere karşı zorla askere almaya başvurulduğu ve böylece onlar devletin askerî gücüne zorla katıldıkları zaman aşikâr hâle gelir: Eklemeye gerek yok ki, “kendi” devletlerinin bu işlemine karşı onlara hiçbir “savunma” hakkı tanınmaz.

Savaşta devletin iktidarı en uç noktasına çıkar ve barış zamanında direnilmesi mümkün olan bir zulmü veya istibdadı “savunma” ve “olağanüstü durum” sloganları altında halka zorla dayatabilir. Böylece savaş bir devlete birçok yarar sağlar ve esasen her modern savaş savaşan halklara artan devlet külfetlerinin daimî mirasını getirmiştir. Savaş, ayrıca, bir devlete üzerinde kendi güç tekeli yürütebileceği toprakların fethi için cazip fırsatlar sunar. Randolph Bourne “savaş devletin sağlığıdır” diye yazarken elbette haklıydı, ama savaş belirli bir devlete sağlık da verebilir ciddi hasar da getirebilir.³⁵

Devletin esas itibarıyla vatandaşlarından ziyade *kendisini* korumakla ilgilendiği iddiasını şu soruyu sorarak test edebiliriz: Devlet en fazla hangi suç tiplerini takip eder ve cezalandırır vatandaşlara karşı olanları mı yoksa *kendisine* karşı olanları mı? Devletin sözlüğündeki en cazip suçlar hemen hemen de-ğiş-

³⁴ De Jovenal, *On Power*, s. 171.

³⁵ Gördük ki, devlet için asıl olan, entellektüellerin desteğidir ve bu onların iki zeki tehdidine karşı desteği içine alır. Nitekim, Amerika’nın Birinci Dünya Savaşı’na girişinde Amerikan entellektüellerinin rolü hakkında bkz. Randolph Bourne, “The War and the Intellectuals,” in *The History of a Literary Radical and Other Papers* (New York: S.A. Russell, 1956), ss. 205-22. Bourne’nin ifade ettiği gibi, devlet faaliyetleri için destek kazanmada entellektüellerin kullandığı ortak yöntem, her tartışmayı temel devlet siyasetinin sınırları içine yerleştirmek ve bu temel çerçevenin esası veya toptan eleştirisini caydırmaktır.

mez bir şekilde kişilik haklarının veya mülkiyetin ihlalleri olmayıp, “vatana ihanet”, bir askerin düşmana katılması, askerlik için kaydolmamak, yıkıcılık veya yıkıcı fesat, yöneticilere suikast ve devlete karşı ekonomik suçlar (örneğin, kalpazanlık, gelir vergisinden kaçınma) gibi devletin *kendi* rahatına yönelik tehlikelerdir. Veya bir polise saldırıda bulunan bir kişinin takibi için harcanan gayretin derecesini devletin alelade bir vatandaşa yönelen saldırıya verdiği önemle karşılaştırınız. Ama ne gariptir ki, pek az kişi devletin halka karşı kendisini savunmaya açıkça verdiği önceliği onun sözde *hikmet-i vücuduyla* bağdaşmaz bulur.³⁶

Devletlerin Birbirleriyle İlişkisi Nasıldır?

Yeryüzünün toprakları farklı devletler arasında bölünmüş olduğundan, devletler arası ilişkilerin bir devletin zaman ve enerjisinin çoğunu alması kaçınılmazdır. Bir devletin doğal eğilimi kendi gücünü genişletmektir, dışa dönük olarak bu genişleme bir coğrafi alanın fethi ile gerçekleşir. Bir toprak parçası devletsiz veya yerleşimsiz olmadığı sürece, böyle bir genişleme farklı devletlerin yöneticileri arasında doğal bir çıkar çatışmasıyla sonuçlanır. Bir anda belirli bir toprak parçası

üzerinde sadece bir yönetici zümre bir cebir tekeli elde edebilir: X Devletinin bir toprak parçası üzerinde tam iktidarı ancak Y Devletinin kovulmasıyla sağlanabilir. Araya barış dönemleri girebilir, Devletler arasındaki ittifaklar ve koalisyonlar değişebilir, ama riskli de olsa, savaş devletlerin sonsuza dek değişmeyen bir eğilimi olacaktır.

Onyedinci yüzyıldan ondokuzuncu yüzyıla kadar devleti “içsel olarak” sınırlama girişiminin en dikkate değer biçimini anayasacılıkta almış olduğunu gördük. Bunun “dışsal” veya “dış ilişkilerdeki” karşılığı “uluslararası hukuk”un, özellikle de “savaş yasaları”nın ve “tarafsızların hakları”nın gelişmesi idi.³⁷ Uluslararası hukuk başlangıçta tamamen özeldi ve tüccarların mallarını her yerde koruma ve uyumsuzlukları çözme ihtiyacından doğmuştu. Deniz hukuku ve Orta Çağda farklı ülkelerden tüccarlar arasındaki ticareti kurallara bağlayan “law merchant” bunun örnekleriydi. Fakat hükümet etmenin kuralları bile herhangi bir uluslararası süper Devlet tarafından konmuş olmayıp, gönüllü olarak ortaya çıkmıştı. “Savaş yasaları”nın hedefi, savaşın tahribatını *bizatihi devlet aygıtıyla* sınırlamak suretiyle, masum “sivil” halkı savaş sırasında vuku bulabilecek katliam ve imhadan korumaktı. Tarafsızların haklarının geliştirilmesinin amacı ise, özel, gayri resmî uluslararası ticareti, hatta “düşman” ülkelerle yapılanı bile, savaşan taraflardan birinin gasbetmesinden korumaktı. Şu hâlde, ana amaç, herhangi bir savaşın kapsamını daraltmak ve özellikle de onun tarafsız hatta savaşan ülkelerin vatandaşları üzerindeki yıkıcı etkisini sınırlamaktı.

Hukukçu F.J.P. Veale bu “medenileştirilmiş savaş”ı, onbeşinci yüzyıl İtalya’sında

³⁶ Mencken’in emsalsiz bir şekilde ortaya koyduğu gibi:

Bu çete (“devleti oluşturan sömürücüler”) cezalandırılmadan neredeyse tümüyle muaf. Onun en kötü zorbalıklarında, doğrudan doğruya özel kâr için olduklarında bile, bizim kanunlarımıza tâbi hiç bir ceza taşımazlar. Cumhuriyetin ilk günlerinden beri, onun üyelerinin en fazla birkaç düzinesi görevden uzaklaştırılmış ve sadece birkaç önemsiz mensubu hapse gönderilmiştir. Devletin zorbalıklarına karşı çıkmak için Atlanta’da ve Leavenworth’ta oturan kişilerin sayısı her zaman kendi kazançları için vergi mükelleflerine baskı yaptığı için mahkûm edilen devlet memurlarının sayısından on kat daha büyük olmuştur. (Mencken, *A Mencken Chrestomathy*, ss. 147-48)

Özgürlüğünün kendi “koruyucular”ı tarafından ihlali-ne karşı bireyin korunmasızlığının canlı ve eğlenceli bir tasviri için bkz. H. L. Mencken, “The Nature of Liberty”, *Prejudices: A Selection* (New York: Vintage Books, 1958), ss. 138-43.

³⁷ Bunun, “kollektif güvenlik” gibi kavramlar aracılığıyla savaşın kapsamını azamileştirmek üstünde vurgu yapan modern uluslararası hukuktan ayrılması gerekir.

ana hatlarıyla doğmuş olduğu şekliyle hoş bir biçimde tanımlamaktadır:

Ortaçağ İtalya'sının zengin şehirlileri ve tüccarları para kazanmak ve askerliğin meşakkat ve tehlikelerini deruhte etmekle çok meşguldüler. Bunun için kendileri için savaşıacak olan paralı askerler kiralamak uygulamasını benimsediler ve tutumlu, ciddi kimseler olarak, hizmetlerine artık ihtiyaçları kalmadığında onları hemen işten çıkardılar. Bundan dolayı savaşlar her seferinde yeniden kiralanın ordular tarafından yapıldı. ... İlk defa olarak, askerlik yapmak makul ve nispeten zararsız bir meslek hâlini aldı. Bu dönemin generalleri çok defa tam bir maharetle birbirine karşı tedbirler aldılar, ama birisi üstünlük elde ettiği zaman onun hasmı genellikle ya geri çekilir veya teslim olurdu. Bir kasabanın veya şehrin ancak dineries gösterdiği zaman yağmalanabileceği kabul edilmiş bir kuraldı; yağmadan muafiyet daima bir fidyeye veya savaş tazminatı ödemek suretiyle satın alınabilirdi. Bunun doğal bir sonucu olarak, hiçbir şehir sonsuza dek direnmezdi; açıktır ki kendi vatandaşlarını savunmaktan aciz olan bir devlet, vatandaşlarının sadakatini kaybedecekti. Siviller, sadece profesyonel askerlerin ilgilendiği savaşın tehlikelerinden pek korkmak zorunda değildiler.³⁸

³⁸ F. J. P. Veale, *Advance to Barbarism* (Appleton, Wis.: C.C. Nelson, 1953), s. 63. Bunun gibi, Avusturya'ya karşı Fransa, İspanya ve Sardunya arasında İtalya'da cereyan eden Don Carlos Savaşı hakkında Profesör Nef şöyle yazıyor:

Milan'ın müttefikler tarafından kuşatılmasında ve hâftalar sonra Parma'da... rakip ordular şehrin dışında şiddetli bir muharebede karşı karşıya geldiler. Şu veya bu tarafa teşvik edilen yöre sakinlerinin hiçbir tarafa sempâtileri yoktu. Onların yegane korkusu ordulardan birinin askerlerinin şehrin kapılarından içeri girip yağma yapmaları idi. Korkulan gerçekleşmedi. Parma'da şehir sakinleri uzaktaki açık alanda cereyan eden muharebeyi seyretmek için şehrin duvarlarına koştular. (John U. Nef, *War and Human Progress* [Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1950], s. 158. Ayrıca krş. Hoffman Nickerson, *Can We Limit War?* [New York: Frederick A. Stoke, 1934])

Onsekizinci yüzyıl Avrupa'sında devletin savaşlarından sivillerin neredeyse mutlak olarak ayrı tutulduğuna Nef dikkat çekmektedir:

Posta haberleşmelerinin bile savaş sırasında uzun süreli olarak kısıtlanması başarılamaştır. Mektuplar sansürsüz olarak, yirminci yüzyıl aklını hayrete düşüren bir özgürlükle dolaşmıştır... Savaşın iki ulusun vatandaşları eğer karşılaşmışlarsa birbirleriyle konuşmuşlar ve karşılaşamadıkları zaman da yazmışlardır, ama düşmanlar olarak değil dostlar olarak. Herhangi bir düşman ülkenin tebaasının kendi yöneticilerinin savaş fiillerinden kısmen sorumlu oldukları modern anlayışı pek yoktu. Savaşın yöneticilerin de düşmanın tebaasıyla haberleşmeyi durdurma yönünde kesin bir eğilimleri olmamıştır. Dinî ibadet ve inançla ilgili eski araştırmacı casusluk uygulaması ortadan kayboluyordu, siyasî veya iktisadî haberleşmelerle bağlantılı buna benzer hiçbir araştırma da düşünülmemiştir bile. Pasaportlar başlangıçta savaş zamanında güvenli seyahat için çıkarılırdı. Onsekizinci yüzyılın büyük kısmında, kendi ülkeleri savaşta iken Avrupalılar yabancı bir ülkedeki seyahatlarından nadiren vazgeçerlerdi.³⁹

Ve ticaretin her iki tarafın da faydasına olduğu gitgide artan bir şekilde kabul edildi; onsekizinci yüzyılda savaş "düşmanla ticaret" in önemli bir miktarını da dengeler.⁴⁰

Burada devletlerin yirminci yüzyılda medenileştirilmiş savaşın kurallarını ne ölçüde aştıklarını incelemeye gerek yok. Modern topyekûn savaş döneminde, toptan imha teknolojisiyle birlikte, savaşı devlet aygıtıyla sınırlı tutma fikrinin kendisi Birleşik Devletler'in orijinal Anayasası'ndan bile daha garip ve modası geçmiş bir şeydi.

³⁹ Nef, *War and Human Progress*, s. 162.

⁴⁰ Aynı yerde, s. 161. Amerikan Devrimi'nin liderlerinin düşmanla ticaret yapmayı savunması hakkında bkz. Joseph Dorfman, *The Economic Mind in American Civilization* (New York: Viking Press, 1946), cilt. 1, ss. 210-11.

Devletler savaşta olmadıkları zaman sürüşmeleri asgariye indirmek için anlaşmalar çoğu kez zorunluymuştu. Şaşırtıcı bir şekilde geniş kabul görmüş olan bir görüş de sözde “antlaşmaların kutsallığı”dır. Bu kavram “sözleşmenin kutsallığı”nın karşılığı gibi görülmektedir. Ne var ki, bir antlaşma ile sahici bir sözleşme arasında hiçbir ortak nokta yoktur. Bir sözleşme özel mülkiyet haklarını kesin bir biçimde transfer eder. Bir devlet ise ülkesinin doğru anlamda “sahibi” olmadığından, onun yaptığı anlaşmalar mülkiyet hakkı vermezler. Meselâ, Mr. Jones kendi arazisini Mr. Smith’e satar veya verir, Jones’un varisi Smith’in varisine meşru olarak başvurarak o arazi üzerinde hak iddia edemez. (Çünkü), mülkiyet hakkı önceden devredilmiştir. Yaşlı Jones’un sözleşmesi genç Jones’u otomatik olarak bağlar, çünkü yaşlı Jones mülkiyetini önceden devretmiştir, bundan dolayı genç Jones mülkiyete ilişkin hiçbir talepte bulunamaz. Genç Jones sadece yaşlı Jones’tan kendisine miras kalan şeyler üzerinde hak iddia edebilir ve yaşlı Jones da sadece hâlâ kendisine ait olan mülkiyeti miras olarak bırakabilir. Fakat eğer, belirli bir tarihte, diyelim ki Ruritaya Devleti Valdavia Devleti tarafından ülkesinin bir kısmından vazgeçmeye zorlanır, hatta kendisine rüşvet teklif edilirse, iki ülkenin hükümetlerinin veya sakinlerinin yeniden birleşme iddiasını ebediyen kaybettiklerini iddia etmek saçmadır. İki devletin hiç biri Kuzeybatı Ruritanya’nın ne halkının ne de ülkesinin sahibidir. Bunun bir sonucu olarak, bir hükümet daha sonraki bir hükümeti antlaşma yoluyla kesinlikle bağlayamaz. Ruritanya kralını deviren devrimci bir hükümet de, aynı şekilde, kralın fiillerinden veya borçlarından zor sorumlu tutulabilir; çünkü bir hükümet, bir çocuğun olduğu gibi, sefinin (atasının) mal-mülkünü hakiki “varis”i değildir.

Devlet Gücüyle Toplumsal Güç Arasındaki Bir Yarış Olarak Tarih

Tıpkı, insanlar arasındaki karşılıklı olarak birbirini dışlayan başlıca iki ilişki türünün barışçı işbirliği veya cebri istismar (üretim veya yağma) olması gibi, insanlık tarihi de – özellikle ekonomik tarih- aynı şekilde bu iki ilke arasındaki bir çekişme olarak görülebilir. Bir yanda yaratıcı üretkenlik, barışçı mübadele ve işbirliği vardır, diğer yanda ise bu sosyal ilişkiler üzerinde cebri dayatma ve yağmacılık. Albert Jay Nock bu çekişen güçleri “toplumsal güç” ve “devlet gücü” olarak adlandırmıştır.⁴¹ Toplumsal güç insanın *tabiat üzerindeki gücü*dür; insanın katılan bütün bireylerin yararına olarak tabiatın kaynaklarını işbirliği yoluyla dönüştürmesi ve onun kanunlarını keşfetmesidir. Toplumsal güç tabiat üzerindeki güçtür, insanların karşılıklı mübadele yoluyla gerçekleştirdikleri hayat standartlarıdır. Devlet gücü ise, gördüğümüz gibi, cebridir ve insanların üretimine asalakça el konmasıdır; toplumun semerelerinin üretken olmayan (aslında üretim karşıtı olan) yöneticilerin yararına tüketilmesidir. Toplumsal güç tabiat üzerindeki güçtür, devlet gücü *insan üzerindeki güçtür*. Tarih boyunca, insanın üretken ve yaratıcı güçleri her defasında tabiatı insanın yararına dönüştürmenin yeni yollarını bulmuştur. Bunlar, toplumsal gücün devlet gücünü püskürttüğü, devletin topluma tecavüz derecesinin önemli ölçüde azaltıldığı zamanlarda olmuştur. Fakat devlet daima, kısa veya uzun zaman aralıklarından sonra, toplumsal gücü yeniden kötürümleştirmek ve müsadere etmek

⁴¹ Devlet iktidarı ve toplumsal iktidar kavramları hakkında bkz. Albert J. Nock, *Our Enemy the State* (Caldwell, Idaho: Caxton Printers, 1946). Ayrıca bkz. Nock, *Memoirs of a Superfluous Man* (New York: Harpers, 1943), and Frank Chodorov, *The Rise and Fall of Society* (New York: Devin-Adair, 1959).

için bu yeni alanlara girmiştir.⁴² Onyedinci yüzyılla ondokuzuncu yüzyıl arası, Batı'nın çoğu ülkesinde toplumsal gücün hızlandığı bir devre ve dolayısıyla özgürlük, barış ve maddî refahtaki artış zamanları olmuşsa, yirminci yüzyıl da öncelikle devlet gücünün arayışını kapatmakta olduğu bir çağ olmuş ve bunun sonucunda kölelik, savaş ve imhaya geri dönülmüştür.⁴³

Bu yüzyılda, insanoğlu bir kere daha devletin –artık insanın yaratıcı güçlerinin semereleriyle donanmış olan devletin- ölümcül saltanatıyla karşı karşıyadır. Son birkaç yüzyıl insanların devlete anayasal ve başka türden sınırlamalar getirmeye çalıştıkları zamanlar olmuş, ama başka teşebbüsler gibi bu sınırların da işe yara-

*madığını görmüşlerdir. Yüzyıllarca çok sayıda hükümet şekilleri uygulanmış, fikirler ve kurumlar denenmiş, ama bunların hiç biri devletin kontrol altında tutulmasını başaramamıştır. Devlet problemi, açıktır ki, ebediyen çözümsüz kalacaktır. Devlet sorununun eğer ulaşılabılır, başarılı bir nihai çözümü varsa, belki de yeni araştırma yollarının keşfedilmesi gerektir.*⁴⁴

* *Egalitarianism as a Revolt Against Nature and Other Essays* (Auburn: Mises Institute, 2000), ss. 55-88.

Çeviren: Mustafa Erdoğan

⁴² Genişleme veya daralma sarkacının arasında, devlet daima ekonominin ve toplumun muayyen hayatı “komuta mevkileri”ni ele geçirmeyi ve muhafaza etmeyi garanti eder. Şiddet tekeli, nihai yargısal güç tekeli, haberleşme ve ulaştırma kanalları (posta hizmeti, karayolları, hava yolları), Şark despotizmlelerinde su kaynakları, ve –gelecekteki vatandaşlarının kanaatlerini şekillendirmek için- eğitim bu komuta mevkilerinin arasındadır. Modern ekonomide para da hayatî bir komuta mevkii'dir.

⁴³ Bu parazitik “ele geçirme” (catching-up) süreci, sosyalizmin kapitalizmde önceden biriktirilmiş sermayeye el konması suretiyle tesis edilmesinin zorunlu olduğunu itiraf etmiş olan Karl Marx tarafından neredeyse açıkça ilân edilmiştir.

⁴⁴ Elbette, böyle bir çözümün kaçınılmaz bir unsuru entellektüelle devletin ittifakının, devlet gücünden bağımsız olacak entellektüel araştırma ve eğitim merkezlerinin kurulması yoluyla çözülmesi olmak zorundadır. Christopher Dawson Rönesans ve Aydınlanma'nın büyük entellektüel hareketlerinin yerleşik üniversitelerin dışında ve bazan da onlara karşı çalışmak suretiyle gerçekleştirildiklerini belirtmektedir. Bu yeni fikirler akademisi bağımsız hamiler tarafından kurulmuşlardı. Bkz. Christopher Dawson, *The Crisis of Western Education* (New York: Sheed and Ward, 1961).

2. Baskı

Modern Siyaset Teorisi

Norman Barry

LIBERTE

kitaplığınızda özgürlüğe yer açın...